

ΑΘΗΝΑΪΚΑ PLUS

Επιμέλεια: ΜΑΡΤΑΡΙΤΑ ΠΟΥΡΝΑΡΑ

«Γράμμα από την Κάσο, 1965», η κασιώτικη τέχνη του βίου που ακόμη επιμένει

Οι Κασιώτες έχουν τέτοιο δέσμι με το νησί τους που το κουβαλάνε όπου και αν βρεθούν. Φέρουν μέσα τους τον λιλιπούτειο –αλλά μέγιστο– τόπο τους ακόμη και στα πέρατα του κόσμου που έφτασαν ως μέτοικοι ή θαλασσινοί. Ο απόηχος των γυεύσεων, των αναμνήσεων, των πανηγυριών τους ακολουθεί. Επόμενο ήταν, λοιπόν, την Τετάρτη το βράδυ, στον δροσερό και ολόκληρο κήπο της Γενναδίου Βιβλιοθήκης, μετά την παρουσίαση του λευκάματος «Γράμμα από την Κάσο, 1965» των εκδόσεων Πατάκι με φωτογραφίες του Ρόμπερτ Μακέμπ και κείμενα - έρευνα των Κασιωτών Μαριλέν Φραγκούλη Κέδρου και Νίκου Μαστροπαύλου, να στηθεί ένα κανονικό πανηγύρι με μουσικούς και με τα γνωστά νοστιμότητα ντολμαδάκια. Ακουγόταν αυτό το ευχάριστο ανθρώπινο μουρμουρητό μαζί με τον ήχο του λαούτου και της λύρας, τόσο ευχάριστα αποπροσανατολιστικό λες και δεν ήμασταν στον Λυκαβηττό, αλλά μας φυσούσε το δροσερό αεράκι του Αιγαίου.

Το καινούργιο βιβλίο του Μακέμπ που μας ταξιδεύει ξανά στο παρελθόν του αρχιεπελάγου εστιάζει σε αυτό το μικρό νησί, το οποίο ο Αμερικανός πρωτογνώρισε μάλλον σε δραματικές συνθήκες στο παρθενικό του ταξίδι στην Ελλάδα, το 1954. Είχε επιβιβαστεί στο πλοίο «Δωδεκάνησος», που έκανε το δρομολόγιο Ρόδος - Σπεία. Η κακοκαιρία ήταν τέτοια που το μικρό καρυδοτούσφυλο παραλίγο να βυθιστεί και η μόνη λήψη της Κάσου που πήρε ο τότε

Ο Μπομπ Μακέμπ με τη Μαριλέν Φραγκούλη Κέδρου.

Το εξώφυλλο του βιβλίου.

Ο Νίκος Μαστροπαύλος με την Κατερίνα Λυμπεροπούλου.

Το ζεύγος Ζαχαρία και Ελισάβετ Σινιά.

Ομορφη φωτογραφία του Μακέμπ.

Οι ζωγράφοι Ανδρ. Γεωργιάδης και Στέφ. Δασκαλάκης.

φοιτητής του Πρίνστον ήταν μια μακρινή του λιμανιού. Ωστόσο συνειδητοποιήσε πόσο δυσπρόσιτο και απομονωμένο ήταν το μέρος αυτό. Γλίτωσε μάλιστα παρά τρικά, διότι το πλοιάριο ύστερα από ένα μήνα όντως κατέληξε στον βυθό. Η τύχη το έφερε έτσι και, 11 χρόνια αργότερα, ο Ηλίας Κουλουκουνητής τον προσκάλεσε να ξαναπάει την εβδομάδα του

Δεκαπενταύγουστου για να πάρει φωτογραφίες για ένα βιβλίο που τότε ετοιμάζε ο εφοβιστής. Παρά το ότι ο Μακέμπ ετοιμάζονταν να ντυθεί γαμπρός και να παντρευτεί την Ελληνίδα Ντινα Φιλιππιάου, αποφάσισε να κάνει το ρισκαδόρικο, μακρινό ταξίδι στον Νότο.

Κάθε Αύγουστο, οι Κασιώτες σαν διαβατικά πουλιά ξανα-

γυρίζουν στον βράχο τους από τις πέντε θάλασσες και όλες τις πειρούς. Χορεύουν ο ένας δίπλα στον άλλο, τρώνε, ανταμώνουν. Το 1965 αυτή η «απαρτία» αποτυπώθηκε στα φιλμ του Μακέμπ. Από τους λυράρηδες και αυτούς που τραγουδούσαν τις μαντινάδες έως τα ξυπόλυτα παιδάκια, τους οικογενειάρχες με τα καλά τους, τις ηλικιωμέ-

νες στα παράθυρα, το λιμάνι, τα σπίτια, τον νησιωτικό μικρόκοσμο. Εντέλει, αυτές οι λήψεις δεν αξιοποιήθηκαν από τον Κουλουκουνητή, έμειναν κλεισμένες στο συρτάρι του φωτογράφου για δεκαετίες ολόκληρες. Όταν λοιπόν ο Μακέμπ και η Κέδρου σκέφτηκαν να τις συμπεριλάβουν σε ένα λευκάμα, υπήρχε ένα μικρό πρόβλημα: έπρεπε να

ταύτισον τα πρόσωπα, πράγμα σχεδόν ακατόρθωτο έπειτα από τόσο καιρό. «Αρχικά κυκλοφορούσα με όλες τις ασπρόμαυρες εικόνες στο κινητό μου και ρώταγα πόρτα πόρτα να μου πουν ποιος είναι ποιος», έλεγε η Κέδρου. «Αυτό οδήγησε σε χειρότερο μπλέξιμο: "Να ο κουμπάρος μου" έλεγε ένας, "μα, αυτός είναι ο θεός μου" τον κόντραρε κάποιος άλλος. Χάος...».

Εκεί ήρθε να βοηθήσει ο συνάδελφος και συγγραφέας Νίκος Μαστροπαύλος, γέννημα-θρέμμα Κασιώτης, ο οποίος κατάφερε τελικά να ξεμπλέξει το γαϊτανάκι. Γιος καπετάνιου, θυμόταν με πολύ συγκίνηση στην παρουσίαση του λευκάματος πως όταν έφτανε η «πόστα» με δεκάδες φακέλους που είχαν επάνω γραμματόσημα από όλη την οικογένειά, όλο το νησί συνέρρεε για να παραλάβει τις επιστολές. Μέσα από τα γράμματα μαθαίναν τι έκαναν οι πατεράδες, οι παιπούδες, οι ανιψιόι, οι ξάδελφοι που είχαν μαρκαράει. Έτσι και εκείνος έπαιρνε τα νέα του γονιού του. Σε αυτό το βιβλίο με το συγκινητικό τίτλο «Γράμμα από την Κάσο», μας έρχεται απόφραση ατμόσφαιρα μιας σφιχτοδεμένης κοινότητας, αυτών που άντεχαν να είναι γαντζωμένοι σε ένα νησί την ώρα που οι αγαπημένοι τους ταξίδευαν. Από τις σελίδες αναδύονται ξανά η αυτάρκεια, η ενκαρτέρηση, η ταπεινότητα, αυτή η κασιώτικη τέχνη του βίου που ακόμη υπάρχει.

athinaika@kathimerini.gr